

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ È Ě **κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ**

(Προσφυγή υπ' αριθ. 72289/01)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

10 Φεβρουαρίου 2005

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Στρασβούργο, 10-02-2005

[υπογραφή]

S. NIELSEN

Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση È Ě **κατά της Ελλάδος**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συγκροτηθέν από τμήμα απαρτιζόμενο από τους δικαστές:

Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, Πρόεδρο,

Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

F. TULKENS,

P. LORENZEN,

N. VAJIC,

D. SPIELMANN,

S.E. JEBENS,

και από τον S. NIELSEN, *Γραμματέα του Τμήματος*.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 20 Ιανουαρίου 2005.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 72289/01) προσφυγής, την οποία κατέθεσαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας 38 Έλληνες υπήκοοι («οι προσφεύγοντες») - των οποίων τα ονόματα αναγράφονται στο συνημμένο παράρτημα - οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 7 Ιουνίου 2001 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τους Δικηγόρους Αθηνών Σ. Τζουβελόπουλο, Α. Μαθιουδάκη και Δ. Τζουβελοπούλου. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Σ. Σπυρόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Β. Πελέκου, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ειδικότερα, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως, για τη διάρκεια διαδικασίας διοικητικής φύσεως.

4. Της προσφυγής επελήφθη το Πρώτο Τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του Κανονισμού). Στο πλαίσιο αυτού, το Συμβούλιο στο οποίο ανετέθη η εξέταση της υποθέσεως (άρθρο 27 § 1 της Συμβάσεως) συγκροτήθηκε συμφώνως προς το άρθρο 26 § 1 του Εσωτερικού Κανονισμού.

5. Με την από 25 Σεπτεμβρίου 2003 απόφαση, το Δικαστήριο έκανε την προσφυγή εν μέρει δεκτή.

6. Τόσο οι προσφεύγοντες όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν εγγράφως παρατηρήσεις επί της ουσίας της υποθέσεως (άρθρο 59 § 1 του Κανονισμού).

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

7. Οι προσφεύγοντες είναι υπάλληλοι του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (εφεξής «ΙΚΑ»).

8. Στις 3 Σεπτεμβρίου 1991, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, ζητώντας να καταδικασθεί το ΙΚΑ να τους καταβάλει επί του μισθού τους επίδομα έως 199 953 δραχμές (587 ευρώ).

9. Στις 16 Ιουλίου 1993, το δικαστήριο δίκαιωσε τους προσφεύγοντες και καταδίκασε το ΙΚΑ να τους καταβάλει ποσά από 24 030 έως 199 953 δραχμές (απόφαση 6472/1993).

10. Στις 27 Δεκεμβρίου 1993, το ΙΚΑ εφεσίβαλε την εν λόγω απόφαση.

11. Στις 30 Σεπτεμβρίου 1996, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών ακύρωσε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση 3998/1996).

12. Στις 30 Απριλίου 1997, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν αίτηση αναιρέσεως.

13. Στη συνέχεια, η Βουλή των Ελλήνων υιοθέτησε το Νόμο 2721/1999 ο οποίος απέκλειε την υποβολή αιτήσεως αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας για τις διαφορές των οποίων το οικονομικό αντικείμενο ήταν κατώτερο των 500 000 δραχμών, και ο οποίος ακύρωνε κάθε σχετική δικαστική διαδικασία η οποία ενδεχομένως εκκρεμούσε ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου. Το άρθρο 52 § 2 του νόμου αυτού προέβλεπε εντούτοις

ότι όσοι είχαν ήδη καταθέσει αίτηση αναιρέσεως, διέθεταν προθεσμία εξήντα ημερών, από της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 1999 (ήτοι από της ημερομηνίας δημοσιεύσεως του νόμου), προκειμένου να προβάλουν το γεγονός ότι η διαφορά θα είχε για αυτούς σημαντικές οικονομικές συνέπειες οι οποίες θα δικαιολογούσαν τη συνέχιση της διαδικασίας. Οι προσφεύγοντες δεν επωφεληθήκαν της δυνατότητας αυτής.

14. Σε ημερομηνία η οποία δεν διευκρινίζεται, οι προσφεύγοντες πληροφορήθηκαν ότι, με την από 14 Δεκεμβρίου 2000 και υπ' αριθ. 3218 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η σχετική προς την αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως 3998/1996 του Διοικητικού Εφετείου διαδικασία είχε ακυρωθεί κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου 2721/1999.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

15. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι λόγω της διάρκειας της διαδικασίας παραβιάσθηκε η αρχή της «εύλογης προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια (...) εντός ευλόγου προθεσμίας από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

16. Η Κυβέρνηση αντικρούει τον ισχυρισμό αυτό. Επικαλείται την πολυπλοκότητα της υποθέσεως και εκτιμά ότι τα επιληφθέντα της υποθέσεως δικαστήρια απεφάνθησαν εντός ευλόγων προθεσμιών.

17. Η περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπ' όψη, είχε ως αφετηρία την 3^η Σεπτεμβρίου 1991, ημερομηνία κατά την οποία επελήφθη της υποθέσεως το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, και έληξε στις 14 Δεκεμβρίου 2000, με την απόφαση 3218/2000 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε, επομένως, εννέα έτη, τρεις μήνες και ένδεκα ημέρες, για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

18. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται βάσει των περιστάσεων της υποθέσεως και αφού ληφθούν υπ' όψη τα κριτήρια τα οποία έχει διαμορφώσει με τη νομολογία του, όπως ειδικότερα η πολυπλοκότητα της υποθέσεως, η συμπεριφορά των προσφευγόντων και των αρμοδίων αρχών, καθώς και οι οικονομικές επιπτώσεις της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά της Γαλλίας* [GC], n° 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

19. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη εκδικάσει υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα υπόθεση και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως (βλ. προρρηθείσα υπόθεση *Frydlender*).

20. Αφού μελέτησε όλα τα στοιχεία τα οποία του υπεβλήθησαν, το Δικαστήριο κρίνει ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κάποιο περιστατικό ή επιχείρημα το οποίο θα του επέτρεπε να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Λαμβάνοντας υπ' όψη τη σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση η διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην περί «ευλόγου προθεσμίας» επιταγή.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

21. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

A. Υλική ζημία και ηθική βλάβη

22. Για υλική ζημία, οι προσφεύγοντες ζητούν να τους καταβληθεί το ποσό το οποίο αποτελούσε αντικείμενο της αγωγής τους ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων, ήτοι 587 ευρώ έκαστος, προσαυξημένο βάσει του δείκτη του πληθωρισμού για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ήτοι συνολικά 2 019 ευρώ έκαστος. Επικουρικός, ζητούν να τους καταβληθεί το ποσό το οποίο αποτελούσε αντικείμενο της αγωγής τους ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων, εντόκως από της καταθέσεως της αγωγής τους έως σήμερα, ήτοι συνολικά 2 746,51 ευρώ έκαστος. Δηλώνουν δε ότι εάν η διαδικασία δεν είχε καθυστερήσει τόσο, το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν θα είχε δεσμευθεί με το Νόμο 2721/1999 και θα τους είχε αναμφισβήτητα επιδικάσει τα εν λόγω ποσά. Για ηθική βλάβη, ζητούν 2 347,76 ευρώ έκαστος.

23. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι δεν υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στην κατά τους ισχυρισμούς των προσφευγόντων υλική ζημία και στη διάρκεια της διαδικασίας. Περαιτέρω, δηλώνει ότι και μόνον η διαπίστωση παραβιάσεως θα συνιστούσε επαρκή δικαία ικανοποίηση για την επανόρθωση της ηθικής βλάβης, την οποία υπέστησαν οι προσφεύγοντες.

24. Το Δικαστήριο συμμερίζεται την άποψη της Κυβερνήσεως όσον αφορά το αίτημα των προσφευγόντων περί υλικής ζημίας. Στο σημείο αυτό, υπενθυμίζει ότι έχει απορρίψει την αιτίαση των προσφευγόντων όσον αφορά το δικαίωμά τους στο σεβασμό της περιουσίας τους, ως αβάσιμη (*Κ κ.λ.π. κατά της Ελλάδος (déc.)*, n° 72289/01, 29 Αυγούστου 2002). Επομένως, ουδέν δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημιώσεως για το λόγο αυτό.

25. Αντιθέτως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η παράταση της επίμαχης διαδικασίας πέραν της «ευλόγου προθεσμίας» προξένησε στους προσφεύγοντες αναμφισβήτητη ηθική βλάβη, η οποία δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημιώσεως. Αποφαινόμενο κατά δίκαια κρίση, συμφώνως προς το άρθρο 41, το Δικαστήριο επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες 57 000 ευρώ για το λόγο αυτό, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

26. Οι προσφεύγοντες ζητούν 1 011 ευρώ έκαστος για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησαν ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, βάσει αποδείξεων.

27. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι δεν θα έπρεπε να καταβληθούν τα δικαστικά έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα και ότι το ποσό το οποίο θα επιδικασθεί για έξοδα και δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου δεν θα έπρεπε να υπερβαίνει συνολικά τα 1 000 ευρώ.

28. Κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης συμφώνως προς το άρθρο 41 προϋποθέτει ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επίσης, εύλογα (*Ιατρίδης κατά της Ελλάδος* (δίκαια ικανοποίηση) [GC], n° 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

29. Όσον αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα και αποδεικνύονται με παραστατικά, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι είναι δυνατόν η μεγάλη διάρκεια μιας διαδικασίας να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφεύγοντος ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων και ότι αρμόζει, επομένως, να λαμβάνονται υπ' όψη (βλ., μεταξύ άλλων, *Caruano κατά της Ιταλίας*, απόφαση από 25 Ιουνίου 1987, série A n° 119-A, σελ. 15, § 37). Εξ άλλου το Δικαστήριο δεν διακρίνει κάποιο λόγο αμφιβολίας ως προς την αναγκαιότητα των σχετικών προς την ενώπιόν του

διαδικασία εξόδων, για τα οποία επίσης προσκομίσθηκε απόδειξη. Λαμβανομένου υπ' όψη του ευλόγου χαρακτήρα των αιτουμένων ποσών, το Δικαστήριο κάνει δεκτό το αίτημα αυτό εξ ολοκλήρου και επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες 38 418 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη όσον αφορά τη διαδικασία η οποία ακολουθήθηκε ενώπιόν του και ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

30. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.
2. *Κρίνει* ότι
 - α) το εναγόμενο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική συμφώνως προς το άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως, τα ακόλουθα ποσά:
 - i. 57 000 ευρώ (πενήντα επτά χιλιάδες ευρώ) για ηθική βλάβη,
 - ii. 38 418 ευρώ (τριάντα οκτώ χιλιάδες τετρακόσια δεκαοκτώ ευρώ) για έξοδα και δικαστική δαπάνη,
 - iii. οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος επί των εν λόγω ποσών,
 - β) από της εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι της καταβολής τους, τα ποσά αυτά θα προσαυζάνονται με απλό τόκο ίσο προς το ισχύον κατ'

αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

3. *Απορρίπτει* το αίτημα δικαίας ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 10 Φεβρουαρίου 2005 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή]

Søren NIELSEN

Γραμματέας

[υπογραφή]

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Κατάλογος των προσφευγόντων

1. È Ě
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.

- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.
- 32.
- 33.
- 34.
- 35.
- 36.
- 37.
- 38.

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ